

Tytuł: Doradca rodziny. Studia podyplomowe interdyscyplinarne – doskonalące

Autorzy:

Prof. dr hab. Iwona Chrzanowska

Dr hab., prof. UAM Beata Jachimczak

Dr hab. Magdalena Olempska-Wysocka

Spis treści

Rozdział 1. Charakterystyka ramowego programu studiów	3
1.1. Ramowy opis	3
1.2. Założenia	3
Rozdział 2. Profil kompetencyjny doradcy rodziny (sylwetka absolwenta)	6
2.1. Rola specjalisty doradcy rodziny	6
2.2. Zadania specjalisty doradcy rodziny	6
Rozdział 3. Ramowe efekty uczenia się.....	9
Rozdział 4. Ramowy program kształcenia	13
4.1. Moduł: Podstawy prawne w zakresie doradztwa rodzinnego	14
4.2. Moduł: Psychospołeczne podstawy rozwoju i wychowania dziecka w rodzinie i środowisku pozarodzinnym	17
4.3. Moduł: Problemy rodzin z dzieckiem z zaburzeniami, zakłóceniami w rozwoju i/lub funkcjonowania	20
4.4. Moduł: System wsparcia dziecka i rodziny, w tym dziecka z niepełnosprawnością i jego rodziny	23
4.5. Moduł: Ocena funkcjonalna możliwości i potrzeb dziecka i rodziny	27
4.6. Moduł: Proces wspierania rodziny w zakresie wychowania i opieki, w tym dziecka z niepełnosprawnością	29
4.7. Moduł: Współpraca z rodzicami i specjalistami w procesie wspierania dziecka i rodziny	32
4.8. Moduł: Praktyki w zakresie doradztwa	36

Rozdział 1. Charakterystyka ramowego programu studiów

1.1. Ramowy opis

Nazwa studiów: Doradca rodziny

1. Typ studiów: podyplomowe
2. Charakter studiów: doskonalące
3. Forma studiów: niestacjonarny
4. Liczba semestrów/ liczba punktów ECTS/ liczba godzin: 2/30/290
5. Przyporządkowanie do obszaru/ obszarów kształcenia: obszar nauk społecznych
6. Wskazanie dziedzin nauki/sztuki i dyscyplin naukowych/artystycznych, do których odnoszą się efekty uczenia: pedagogika, psychologia, socjologia, prawo
7. Wymagania wstępne/oczekiwane kompetencje kandydata: poziom 6

1.2. Założenia

Doradztwo rodzinne wpisuje się w ciąg działań o charakterze interdyscyplinarnym koncentrujących się na wzmocnieniu dziecka i rodziny w sytuacji pojawienia się problemów natury opiekuńczo-wychowawczej i edukacyjnej lub zagrożenia ich pojawieniem się, a które mogą prowadzić do wykluczenia społecznego dziecka i rodziny lub zagrożenia wykluczeniem. To z jednej strony wsparcie celowe ukierunkowane na dostrzegane lub sygnalizowane przez rodziców/prawnych opiekunów lub innych specjalistów mających kontakt z dzieckiem/ucznem i jego rodziną trudności i problemy związane z ich funkcjonowaniem w środowiskach rozwoju¹. Z drugiej strony to szeroki obszar działań informacyjnych ukierunkowanych na dziecko i rodzinę, którego zadaniem jest uświadomienie możliwości uzyskania systemowego i pozasystemowego wsparcia i pomocy w pokonywaniu napotykanym trudności. Jest to także wspólne podejmowanie działań nastawionych na kształtowanie kompetencji radzenia sobie w rozwiązywaniu różnorodnych problemów dotyczących funkcjonowania społecznego czy wsparcia dziecka i rodziny w radzeniu sobie z trudnościami i problemami w funkcjonowaniu społecznym o szerokim spektrum przyczyn. We wszystkich tych obszarach doradca rodzinny ma wspierać, diagnozować, projektować i

---

¹ Podstawą teoretyczną rozważań jest koncepcja systemów ekologicznych Urie Bonfenbrennera, np. Bonfenbrenner U., Środowiska w perspektywie rozwojowej: modele teoretyczne i operacyjne, w: S. L. Friedman (red.), Pomiar środowiska w całym okresie życia: pojawiające się metody i koncepcje, Washington, DC: APA, 1999

monitorować działania we współpracy z innymi specjalistami skoncentrowanymi na problematyce funkcjonowania dziecka i rodziny, w tym dziecka z niepełnosprawnością.

Doradca rodziny powinien dysponować wiedzą, umiejętnościami i kompetencjami społecznymi usytuowanymi na styku różnych dyscyplin naukowych: pedagogiki, psychologii, socjologii, podstaw prawa rodzinnego. Obszar doradztwa rodzinnego dobrze wpisuje się w cele kluczowe rządu polskiego określone m.in. w takich dokumentach strategicznych i programach jak: Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego z perspektywą do roku 2030, Dostępność Plus², Zintegrowana Strategia Umiejętności³ czy Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2020-2030⁴.

Celem studiów podyplomowych jest uzyskanie kompetencji i doświadczenia w zakresie:

- wsparcia informacyjnego rodziny i dziecka w zakresie praw im przysługujących wynikających z międzynarodowych konwencji: Konwencji ONZ o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. poz. 526, z 2000 r. poz. 11 oraz z 2013 r. poz. 677), Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217), a także przepisów prawa oświatowego, systemu wsparcia: Ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm., stan prawny na dzień 13.12.2021), Ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.), Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.; Dz.U.2021.1249);
- prowadzenia konsultacji i poradnictwa w zakresie: rozwiązywania problemów rodzinnych, pomocy prawnej w zakresie praw dziecka, praw rodzicielskich i/lub pracowniczych;

---

² Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r., o zapewnieniu dostępności osobom ze specjalnymi potrzebami, Dz.U. z dnia 5 września 2019 r., poz. 1696

³ Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030, <https://www.gov.pl/attachment/d878ece0-503d-4b91-a9a1-68e8b3c9a375> [dostęp:13.12.2021]

⁴ Monitor Polski, Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 25 lutego 2021 r. poz. 218, Uchwała Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r., w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami <https://niepelnosprawni.gov.pl/download/Uchwala-Nr-27-Rady-Ministrow-w-sprawie-przyjecia-Strategii-1614284683.pdf> [dostęp: 13.12.2021]

- prowadzenia poradnictwa w zakresie: trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, ucznia (w tym z niepełnosprawnością), wsparcia psychologicznego, dostępu do rehabilitacji (psychologicznej, pedagogicznej, społecznej, medycznej);
- wsparcie rodzin w obszarze wymiany doświadczeń w grupach specjalistów i samopomocowych;
- oceny potrzeb dziecka, ucznia i rodziny w procesie oceny funkcjonalnej, planowania pracy z dzieckiem, uczniem jego rodziną i środowiskiem;
- opracowania katalogu możliwego do uzyskania wsparcia dziecka, ucznia i rodziny wspólnie z osobami, które mają być objęte wsparciem, w tym występowanie w imieniu osób wymagających wsparcia (na podstawie pisemnego upoważnienia); monitorowania realizacji indywidualnych planów wsparcia, w tym dotyczących: wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, uczniów i wsparcia rodziny; planów zorientowanych na potrzeby dziecka, ucznia i rodziny związanych z obszarem działań opiekuńczo-wychowawczych rodziny; współpracy z podmiotami zaangażowanymi w realizację tych planów z różnych sektorów, których zadania zostały ujęte w planie; rozwiązywania ewentualnych problemów, poszukiwania wsparcia w ich rozwiązywaniu wśród specjalistów; poszukiwania innych realizatorów wsparcia; inicjowania konieczności modyfikacji planów wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci i wsparcia rodziny;
- wsparcia w projektowaniu ścieżki wychowawczej, edukacyjnej dziecka, ucznia i jego tranzycji.

Studia doskonalące w zakresie Doradcy rodziny ukierunkowane są na udzielanie wsparcia :

1) **dzieciom** i uczniom potrzebującym wsparcia;

2) **rodzinom**:

- w procesie wychowania i opieki nad dziećmi, uczniami zwłaszcza w sytuacji, w której są oni zaniepokojeni rozwojem i funkcjonowaniem dziecka w różnych sferach i okresach jego życia;
- w zakresie wzmacniania ich kompetencji i umiejętności radzenia sobie z trudnościami w procesie wychowawczym i opiekuńczym, rozwijania ich poczucia własnej skuteczności w działaniach wychowawczych i opiekuńczych

- 3) **pozarodzinnemu środowisku opiekuńczo-wychowawczemu i edukacyjnemu** (nauczyciele placówek wychowania przedszkolnego, szkół i inne instytucje i ich pracownicy zajmujący się pracą z dzieckiem, uczniem).

Rozdział 2. Profil kompetencyjny doradcy rodziny (sylwetka absolwenta)

2.1. Rola specjalisty doradcy rodziny

Rola doradcy rodziny polega na:

- przekazywaniu wiedzy i kształtowaniu kompetencji dziecka i rodziny w zakresie korzystania z mechanizmów wsparcia społecznego, prawnego, edukacyjnego w radzeniu sobie z problemami wynikającymi z indywidualnych potrzeb rozwojowych, doświadczanych przez dziecko i rodzinę, problemów w zakresie funkcjonowania społecznego, partycypacji społecznej adekwatnej do potrzeb i możliwości;
- uczestniczeniu: w procesie rozpoznawania potrzeb i rozwiązywania problemów i trudności rodziny w zakresie wychowania i opieki nad dzieckiem, uczniem; we współpracy w zespołach interdyscyplinarnych ukierunkowanych na wspieranie rozwoju dziecka, ucznia i współpracy z rodziną; we współpracy z instytucjami w ramach zintegrowanego wsparcia społecznego dziecka, ucznia i rodziny;
- ścisłej współpracy z dzieckiem, uczniem, jego rodziną i środowiskiem wychowawczo-opiekuńczym i oświatowym w procesie wychowania i opieki, w tym w zakresie WWR i realizowanego obowiązku szkolnego;
- koordynacji opieki i wsparcia oraz dostępu dla dziecka, ucznia i rodziny do podmiotów będących w sieci wsparcia.

2.2. Zadania specjalisty doradcy rodziny

Zadaniem specjalisty doradcy rodziny jest:

- przekazywanie rodzicom dzieci i uczniów oraz pełnoletnim uczniom informacji o:
  - prawach wynikających z Konwencji ONZ o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. poz. 526, z 2000 r. poz. 11 oraz z 2013 r. poz. 677), Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217), Ustawy z dnia 9

czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm., stan prawny na dzień 13.12.2021), Ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.), Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.; Dz.U.2021.1249);

- prawach dziecka/ucznia wynikających z przepisów, w tym dotyczących systemu oświaty,
  - uprawnieniach dzieci/uczniów i rodzin w zakresie dostępu do wsparcia w ramach krajowego systemu, w tym możliwości ustalania wsparcia jak najbliżej miejsca zamieszkania;
- ocena potrzeb rodziny w procesie oceny funkcjonalnej, w tym udział w pracach zespołów interdyscyplinarnych do opracowywania indywidualnych planów wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci i wsparcia rodzin oraz indywidualnych planów wsparcia dzieci, uczniów i rodzin związanych z problemami trudnościami pojawiającymi się w okresie realizacji obowiązku szkolnego;
- monitorowanie w zespole interdyscyplinarnym realizacji indywidualnych planów wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci i wsparcia rodzin oraz innych indywidualnych planów wsparcia ucznia i rodziny i współpraca z podmiotami zaangażowanymi w realizację tych planów (rolą doradcy byłby kontakt z instytucjami z różnych sektorów, których zadania zostały ujęte w planie, rozwiązywanie ewentualnych problemów, poszukiwanie innych realizatorów wsparcia,);
- konsultowanie i poradnictwo w zakresie rozwiązywania problemów rodzinnych;
- wsparcie rodzin w obszarze wymiany doświadczeń w grupach specjalistów i samopomocowych;
- prowadzenia poradnictwa w zakresie:
- przewycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka,
  - wsparcia psychologicznego dziecka, ucznia i rodziny w kontekście ujawniających się trudności i problemów związanych z opieką i wychowaniem, funkcjonowaniem dziecka, ucznia i rodziny,
  - ukierunkowania na uzyskanie pomocy prawnej, w tym w zakresie praw rodzicielskich i pracowniczych,
  - dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej;

- opracowywanie wspólnie z osobami objętymi wsparciem, katalogu możliwego do uzyskania wsparcia;
- występowanie w imieniu osób, w celu umożliwienia im skorzystania ze wsparcia, na podstawie pisemnego upoważnienia;
- współpraca w interdyscyplinarnych zespołach specjalistów dotyczących kwestii wspierania dziecka, ucznia i rodziny w działaniach opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych;
- współpraca z instytucjami powołanymi do zadań związanych ze wsparciem społecznym celem wypracowania najskuteczniejszej oferty wsparcia w konkretnych problemach dzieci/uczniów i ich rodzin.

Rozdział 3. Ramowe efekty uczenia się

Ramowe efekty uczenia się na podstawie charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 i charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowej dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego – poziomy 6–8 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji (Dz.U. 2018 poz. 2218).

	Efekty uczenia dla studiów podyplomowych – doradca rodziny	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia o charakterze zawodowym PRK ⁵	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego PRK ⁶
Wiedza: absolwent zna i rozumie			
W_01	w pogłębionym stopniu teorii dotyczące biopsychospołecznego modelu rozwoju człowieka w kontekście koncepcji ekosystemowych	P6Z_WT	P7S_WG
W_02	w pogłębionym stopniu możliwości i ograniczenia dzieci/uczniów/rodzin w kontekście działalności opiekuńczej, wychowawczej, edukacyjnej i kulturalnej	P6Z_WT	P7S_WG
W_03	współczesne trendy rozwojowe w zakresie doradztwa rodziny z uwzględnieniem rodziny dziecka z niepełnosprawnością	P6Z_WT	P7S_WG

⁵ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8

⁶ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego – poziomy 6–8 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji

W_04	zjawiska zachodzące w różnych rodzajach struktur społecznych (rodzina, środowisko życia, społeczeństwo) i instytucjach życia społecznego oraz zachodzące między nimi relacje istotne z punktu widzenia procesów wychowania, procesów wsparcia, procesów edukacyjnych w odniesieniu do fundamentalnych dylematów współczesnej cywilizacji	P7Z_WZ	P7S_WK
W_05	różnorodne, złożone rozwiązania organizacyjne służące monitorowaniu indywidualnych planów wczesnego wspomagania rozwoju dzieci i wsparcia rodzin oraz indywidualnych planów wsparcia ucznia w kontakcie z instytucjami z różnych sektorów (oświatowego, prawnego, zdrowia, społecznego, itp.)	P7Z_WO	P7S_WK
Absolwent: potrafi			
U_01	monitorować rozwój obszaru wsparcia rodzin wychowujących dzieci w powiązaniu z oświatą, prawem rodzinnym, pomocą socjalną, opieką zdrowotną oraz jego międzynarodowe uwarunkowania i konteksty	P7Z_UI	P7S_UW
U_02	opracowywać diagnozę potrzeb rodziny i plan strategiczny we współpracy z zespołem specjalistów; wykorzystywać i integrować wiedzę teoretyczną z zakresu nauk społecznych i humanistycznych w celu analizy motywów i wzorów ludzkich zachowań oraz złożonych problemów pomocowych, opiekuńczych, wychowawczych, edukacyjnych i kulturalnych, a także diagnozować i projektować działania praktyczne	P7Z_UO	P7S_UO
U_03	kierować sobą, zespołem współpracowników w celu realizacji złożonych i nietypowych działań na rzecz potrzeb dziecka i rodziny w zmiennych i nieprzewidywalnych warunkach	P7Z_UO	P7S_UO
U_04	modyfikować metody, procedury i sposoby wsparcia we współpracy z rodziną; wybrać i	P7Z_UN	P7S_UW

	zastosować właściwe rozwiązania wynikające z uprawnień dzieci, uczniów i rodzin w zakresie dostępu do wsparcia w ramach krajowego systemu, w tym możliwości ustalania wsparcia jak najbliżej miejsca		
U_05	twórczo animować pracę nad własnym rozwojem oraz rozwojem uczestników procesów doradczych oraz motywować, wspierać ich samodzielność w planowaniu działań, zdobywaniu wiedzy, rozwoju umiejętności, a także inspirować do działań na rzecz doskonalenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, umiejętności w zakresie wspierania rozwoju dzieci i zapobiegania problemom wychowawczym oraz radzenia sobie w sytuacjach stwarzających trudności wychowawcze a także radzenia sobie w sytuacjach wynikających z opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością	P7Z_UU	P7S_UU
U_06	przekazywać wiedzę zawodową w różnych formach w szczególności w procesie oceny funkcjonalnej (ocena potrzeb rodziny, w tym współpracowywanie indywidualnych planów wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci i wsparcia rodzin oraz indywidualnych planów wsparcia uczniów i rodziny)	P7Z_UU	P7S_UK
Absolwent: jest gotów do:			
K_01	wymagania od siebie i innych przestrzegania zasad obowiązujących w procesie konsultacji i poradnictwa w zakresie rozwiązywania problemów rodzinnych, dotyczących utrzymywania jakości prowadzonej działalności oraz kultury współpracy; aktywności i wytrwałości w podejmowaniu indywidualnych i zespołowych działań profesjonalnych w zakresie pomocy społecznej i edukacji	P7Z_KP	P7S_KK
K_02	utrzymywania i tworzenia właściwych relacji w środowisku zawodowym; angażowania się we współpracę z innymi członkami zespołu specjalistów i członkami	P7Z_KW	P7S_KO

	rodziny		
K_03	promowania kultury pro jakościowej we współpracy z rodzinami oraz służbami wspierającymi rodzinę; funkcjonowania w sposób profesjonalny i przestrzegania zasad etyki zawodowej; poszukiwania optymalnych rozwiązań i możliwości korygowania nieprawidłowych działań doradczych i wspierających	P7Z_KO	P7S_KO
K_04	podejmowania decyzji w sytuacjach wysokiego ryzyka	P7Z_KO	P7S_KR

Rozdział 4. Ramowy program kształcenia

Ramowy program kształcenia obejmuje łącznie 295 godzin, w tym :

- a) przygotowanie merytoryczne 115 godzin przeznaczonych na kształcenie wiedzy i umiejętności w ramach realizowanych modułów,
- b) przygotowanie metodyczne 130 godzin przeznaczonych jest na przygotowanie kompetencyjne w ramach realizowanych modułów,
- c) przygotowanie praktyczne w zakresie doradztwa rodziny 50 godzin.

Ramowy program kształcenia obejmuje następujące moduły:

	Nazwa modułu:	Łączny wymiar godzin	Liczba punktów ECTS
Przygotowanie merytoryczne	Moduł: Podstawy prawne w zakresie doradztwa rodzinnego	20	2
	Moduł: Psychospołeczne podstawy rozwoju i wychowania dziecka w rodzinie i środowisku pozarodzinnym	35	4
	Moduł: Problemy rodzin z dzieckiem z zaburzeniami, zakłóceniami w rozwoju i/lub funkcjonowaniu	30	3
	Moduł: System wsparcia dziecka i rodziny, w tym dziecka z niepełnosprawnością i jego rodziny	30	3
Łącznie		115	12
Przygotowanie metodyczne	Moduł: Ocena funkcjonalna możliwości i potrzeb dziecka i rodziny	30	4
	Moduł: Proces wspierania rodziny w zakresie wychowania i opieki, w tym dziecka z niepełnosprawnością	50	6
	Moduł: Współpraca z rodzicami i specjalistami w procesie wspierania dziecka i rodziny	50	6
Łącznie		130	16
Praktyki w zakresie doradztwa rodziny	Moduł: Praktyki w zakresie doradztwa		
	1. Praktyka obserwacyjna i uczestnicząca w sądzie	10	0,25
	2. Praktyka obserwacyjna i uczestnicząca w instytucjach pomocy i wsparcia rodzinnego (RCPS, PCPR, MOPS, CUS, itp.)	20	0,75
	3. Praktyka obserwacyjna i uczestnicząca w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej	20	1

Łącznie	50	2
Liczba godzin realizowanych w ramach modułów: przygotowanie merytoryczne, przygotowanie metodyczne	245	28
Liczba godzin praktyki	50	2
Łączna liczba godzin	295	30

4.1. Moduł: Podstawy prawne w zakresie doradztwa rodzinnego

Liczba godzin: 20

Moduł: Podstawy prawne w zakresie doradztwa rodzinnego			
EFEKTY UCZENIA			
Lp.	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia o charakterze zawodowym PRK ⁷	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego PRK ⁸	Wiedza
1	P6Z_WT	P7S_WG	ma uporządkowaną wiedzę na temat funkcjonującego prawa administracyjnego, karnego, cywilnego, oświatowego, zabezpieczenia społecznego oraz prawa pracy, zna działalność instytucji pomagających rodzinie i dziecku w odniesieniu do konkretnych możliwości formalno-prawnych
2	P7Z_WZ	P7S_WK	ma uporządkowaną wiedzę z zakresu etyki postępowania doradczego z wykorzystaniem prawa rodzinnego,

⁷ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8

⁸ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego – poziomy 6–8 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji

			oświatowego z uwzględnieniem ustawy o ochronie danych osobowych
3	P7Z_WZ	P7S_WK	zna i rozumie podstawy formalne prawne funkcjonowania rodziny, instytucji opieki, wychowania i kształcenia
			Umiejętności
1	P7Z_UU	P7S_UU	potrafi posługiwać się aktami prawnymi w kontekście projektowania wsparcia dla rodzin, dzieci, uczniów w odniesieniu do przysługujących im praw, uprawnień i obowiązków
2	P7Z_UN	P7S_UW	potrafi dopasować procedury formalne (wnioski, pisma) do obszaru potrzeb i problemów rodziny, dziecka, ucznia
3	P7Z_UI	P7S_UW	potrafi monitorować rozwój obszaru wsparcia rodzin wychowujących dzieci w powiązaniu z prawem oświatowym, prawem rodzinnym, prawem socjalnym, prawem z zakresu ochrony zdrowia
			Kompetencje społeczne
1	P7Z_KP	P7S_KK	jest gotów do ciągłego pogłębiania swojej wiedzy i umiejętności korzystania z zapisów z prawa oświatowego, prawa rodzinnego, prawa socjalnego, prawa z zakresu ochrony zdrowia w procesie wspierania rodziny
2	P7Z_KW	P7S_KO	jest gotów do współpracy w interdyscyplinarnym gronie specjalistów celem maksymalnego wykorzystania możliwości formalno-prawnych wsparcia rodziny, dziecka i ucznia
TREŚCI PROGRAMOWE:			
1. Podstawy prawa administracyjnego, karnego, cywilnego, zabezpieczenia społecznego oraz prawa pracy w zakresie wsparcia rodziny w Polsce (charakterystyka, wybrany zakres dokumentów prawnych: ustaw, rozporządzeń). 2. Prawne podstawy funkcjonowania gminnych i powiatowych centrów wsparcia rodziny (zadania, sposoby pracy z rodziną i dzieckiem).			

3. Prawo oświatowe w zakresie wsparcia dziecka, ucznia i jego rodziny (wczesne wspomaganie rozwoju, pomoc psychologiczno-pedagogiczna, organizacja kształcenia i wychowania dzieci, uczniów, w tym z niepełnosprawnością).
4. Podstawy prawne (międzynarodowe i krajowe) uniwersalnego projektowania (w tym procesu uczenia się), dostępności (w tym dostępnej szkoły).

PROPONOWANA LITERATURA

Literatura obowiązkowa:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483) –

Konstytucja RP;

Konwencja o Prawach Dziecka z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991, Nr 120, poz. 526 z późn. zm.);

Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. – o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69);

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.);

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.);

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.);

Ustawa z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin;

Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.);

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe*. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082 z późn. zm.);

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. 2019 poz. 1696)

Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217)

Literatura uzupełniająca:

1. Chrzanowska I., Szumski G. (red.), Edukacja włączająca w przedszkolu i w szkole. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2019
2. Dolecka A., Roehrborn B. (red.), Centra Dziecka i Rodziny. Fundacja Rozwoju Dzieci im. J.A. Komeńskiego. Warszawa, 2016

METODY KSZTAŁCENIA

Wykład interaktywny, wykład dyskusyjny

4.2. Moduł: Psychospołeczne podstawy rozwoju i wychowania dziecka w rodzinie i środowisku pozarodzinnym

Liczba godzin: 35 godzin

Moduł: Psychospołeczne podstawy rozwoju i wychowania dziecka w rodzinie i środowisku pozarodzinnym

EFEKTY UCZENIA

Lp.	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia o charakterze zawodowym PRK ⁹	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego PRK ¹⁰	Wiedza
1	P7Z_WO	P7S_WK	Zna i rozumie główne założenia biopsychospołecznego modelu niepełnosprawności, jego możliwości i zastosowania w pracy z dzieckiem i rodziną.
2	P7Z_WZ	P7S_WK	ma uporządkowaną wiedzę dotyczącą kontekstów rozwoju dziecka i jego rodziny, zmian rozwojowych na różnych etapach życia człowieka, rozumie pojęcie rozwoju, zmian rozwojowych.
3	P6Z_WT	P7S_WG	zna i rozumie koncepcje psychologiczne i pedagogiczne odnoszące się do wychowania dziecka w rodzinie.

⁹ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8

¹⁰ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego – poziomy 6–8 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji

4	P7Z_WZ	P7S_WK	zna i rozumie funkcje wychowawcze rodziny, modele wychowania, funkcje pedagogiki rodziny a także współczesne podejście do wychowania.
			Umiejętności
1	P7Z_UI	P7S_UW	potrafi ukierunkować działania rodziców/prawnych opiekunów w kontekście zmian zachodzących w rozwoju na różnych etapach życia człowieka.
2	P7Z_UN	P7S_UW	potrafi wybrać i zastosować właściwe rozwiązania wynikające z współczesnego podejścia do wychowania, z uwzględnieniem potrzeb i problemów rodziny i właściwie ukierunkować działania związane z uzyskaniem wsparcia
3	P7Z_UU	P7S_UU	potrafi dokonać oceny w zakresie zagrożenia i problemów współczesnej rodziny a także potrafi zidentyfikować obszary niepokojących zjawisk w rodzinie.
			Kompetencje społeczne
1	P7Z_KP	P7S_KK	jest gotów do ciągłego pogłębiania swojej wiedzy i umiejętności w zakresie zmian rozwojowych na różnych etapach życia człowieka.
2	P7Z_KW	P7S_KO	jest gotów do współpracy w interdyscyplinarnym gronie specjalistów celem wypracowania najlepszych rozwiązań związanych ze wsparciem rozwoju dziecka i jego rodziny.
TREŚCI PROGRAMOWE:			
5. Biopsychospołeczny model niepełnosprawności, jego możliwości i sposoby zastosowania w pracy z dzieckiem i rodziną przez specjalistów. 6. Pojęcie rozwoju, rodzaje zmian rozwojowych, podstawowe procesy determinujące zmianę rozwojową. Modele zmiany rozwojowej. Koncepcja okresów krytycznych, optymalnych i sensytywnych w rozwoju. 7. Konteksty rozwoju dziecka i jego rodziny. Etapy rozwoju i zadania rozwojowe. Pojęcie kryzysu rozwojowego. Przebieg i skutki kryzysów w rozwoju dziecka. Zmiany			

rozwojowe na różnych etapach życia człowieka.

8. Rozwój poznawczy dziecka, proces uczenia się, pamięć, myślenie, spostrzeganie.
Rozwój, teorie, formy i funkcje zabaw dziecięcych.
9. Teorie przyswajania języka przez dziecko, periodyzacja procesu przyswajania języka.
Rozwój i kształtowanie kompetencji i sprawności językowych i komunikacyjnych.
10. Rozwój społeczny, relacje z rówieśnikami i dorosłymi, kształtowanie się samooceny.
Rozwój osobowości, kształtowanie się tożsamości dziecka.
11. Teoria przywiązania, podstawowe założenia, style przywiązania, praca z dzieckiem w zależności od stylu przywiązania, zaburzenia więzi u dzieci, profesjonalna opieka nad dziećmi z zaburzeniami więzi, wspieranie rozwoju bezpiecznej więzi.
12. Koncepcje psychologiczne i pedagogiczne odnoszące się do wychowania dziecka w rodzinie. Edukacja zdrowotna.
13. Wychowanie dziecka w rodzinie i w środowisku pozarodzinnym. Funkcje wychowawcze rodziny. Modele wychowania, współczesny model rodziny. Więzi rodzinne, typy więzi.
14. Rodzicielstwo – relacje i działanie. Funkcje pedagogiki rodziny. Współczesne podejście do wychowania. Zagrożenia i problemy współczesnej rodziny. Obszary niepokojących zjawisk w rodzinie.

PROPONOWANA LITERATURA

Literatura obowiązkowa:

1. Psychologia rozwoju człowieka red. A. Brzezińska, K. Appelt, B. Ziółkowska, GWP, Sopot, 2016.
2. Psychologiczne portrety człowieka red. A. Brzezińska, GWP, Gdańsk, 2005.
3. Psychologia rozwoju człowieka, red. J. Trempała, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011.
4. Bereźnicka M., Wychowanie dziecka we współczesnej rodzinie, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków, 2014.

Literatura uzupełniająca:

1. Schaffer R., Psychologia dziecka, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2021.
2. Plopa M. Psychologia rodziny. Teoria i badania, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków,

2019.
3. Kawula S., Brągiel J., Janke A., Pedagogika rodziny. Obszary i panorama problematyki, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2014.
METODY KSZTAŁCENIA
Wykład interaktywny, wykład dyskusyjny, konwersatorium
FORMA ZALICZENIA: test wiedzy/projekt
Zaliczenie w formie ustnej – odpowiedzi na pytania prowadzącego/Projekt – praca grupowa.

4.3. Moduł: Problemy rodzin z dzieckiem z zaburzeniami, zakłóceniami w rozwoju i/lub funkcjonowania

Liczba godzin: 30 godzin

Moduł: Problemy rodzin z dzieckiem z zaburzeniami, zakłóceniami w rozwoju i/lub funkcjonowania			
EFEKTY UCZENIA			
Lp.	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia o charakterze zawodowym PRK ¹¹	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego PRK ¹²	Wiedza
1	P7Z_WO	P7S_WK	ma uporządkowaną wiedzę na temat zaburzeń w rozwoju

¹¹ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8

¹² Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego – poziomy 6–8 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji

			dziecka, opóźnień i niepełnosprawności.
2	P7Z_WZ	P7S_WK	ma uporządkowaną wiedzę z zakresu wybranych rozwojowych i psychicznych zaburzeń u dzieci i młodzieży. Zna ich objawy, obraz kliniczny oraz kryteria diagnostyczne.
3	P6Z_WT	P7S_WG	zna modele poznawczo-behawioralne dotyczące zaburzeń zachowania i agresji
4	P7Z_WZ	P7S_WK	W pogłębionym stopniu ma wiedzę dotyczącą depresji nastolatków, diagnozy, kryteriów diagnostycznych, leczenia i psychoterapii
			Umiejętności
1	P7Z_UO	P7S_UO	potrafi wskazać czynniki warunkujące nieprawidłowy rozwój dziecka, wskazać ich etiologię, typy i rodzaje.
2	P7Z_UN	P7S_UW	Potrafi wskazać i określić kryteria diagnostyczne, obraz kliniczny wybranych rozwojowych i psychicznych zaburzeń u dzieci i młodzieży, potrafi wybrać i zastosować właściwe rozwiązania
3	P7Z_UO	P7S_UO	potrafi współtworzyć środowisko wsparcia rodziny w pokonywaniu problemów wychowawczych i opiekuńczych, współpracować ze specjalistami w zakresie projektowania i udzielania kompleksowego wsparcia rodzinie
			Kompetencje społeczne
1	P7Z_KP	P7S_KK	jest gotów do ciągłego pogłębiania swojej wiedzy i umiejętności w zakresie problematyki rodzin z dzieckiem z zaburzeniami, zakłóceniami w rozwoju i/lub funkcjonowaniu poznawczym, społecznym, emocjonalnym.
2	P7Z_KW	P7S_KO	jest gotów do współpracy w interdyscyplinarnym gronie specjalistów celem wypracowania najlepszych rozwiązań związanych z problematyką rodzin z dzieckiem z zaburzeniami i zakłóceniami w rozwoju i funkcjonowaniu.

TREŚCI PROGRAMOWE:

1. Rozwój prawidłowy a rozwój zakłócony - czynniki warunkujące rozwój dziecka, czynniki rozwoju i środowisko wychowawcze małego dziecka, w tym system przywiązaniowy w cyklu życia oraz w kontekście trudności w uczeniu się.
2. Zaburzenia rozwojowe - opóźnienie rozwoju - niepełnosprawność: etiologia, typy, rodzaje.
3. Niepełnosprawność kliniczna a niepełnosprawność funkcjonalna małego dziecka. Wzmacnianie zasobów rodzin do realizacji funkcji wychowawczej, w tym prowadzenie działań na rzecz zapobiegania rozpadowi więzi rodzinnych oraz doradztwa, w szczególności dla rodzin, w których występuje niepełnosprawność lub zagrożenie niepełnosprawnością.
4. Wybrane rozwojowe i psychiczne zaburzenia u dzieci i młodzieży. Objawy oraz obraz kliniczny, kryteria diagnostyczne, diagnoza różnicowa.
5. Zaburzenia zachowania – diagnoza, etiologia i mechanizm rozwoju, czynniki biologiczne i środowiskowe. Systemowa pomoc dziecku z zaburzeniami zachowania. Problematyka mediacji w rodzinie.
6. Modele poznawczo-behawioralne zaburzeń zachowania i agresji.
7. Depresja dzieci i młodzieży – diagnoza, kryteria diagnostyczne, wpływ depresji na zachowanie; leczenie i psychoterapia.

PROPONOWANA LITERATURA

Literatura obowiązkowa:

1. Zaburzenia psychiczne i rozwojowe u dzieci a rzeczywistość szkolna, red. M. Jerzak, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2021.
2. Zaburzenia zachowania u dzieci, red. Kołakowski A., GWP Sopot, 2013.
3. Kołakowski A., Pisula A., Sposób na trudne dziecko. Przyjazna terapia poznawczo-behawioralna, GWP Sopot, 2011.

Literatura uzupełniająca:

1. Ambroziak K., Kołakowski A., Siwek K., Depresja u nastolatków, GWP Sopot 2018.
2. Rapee R., Wignall A., Lęk u dzieci, Wydawnictwo UJ 2017.
3. Zaburzenia psychiczne dzieci i młodzieży, red. Gmitrowicz A., Janas-Kozik M., Wydawca Medical Tribune, warszawa 2021.
METODY KSZTAŁCENIA
wykład dyskusyjny, konwersatorium
FORMA ZALICZENIA: test wiedzy/projekt
Zaliczenie w formie ustnej – odpowiedzi na pytania prowadzącego/Projekt – praca grupowa.

4.4. Moduł: System wsparcia dziecka i rodziny, w tym dziecka z niepełnosprawnością i jego rodziny

Liczba godzin: 30

Moduł: System wsparcia dziecka i rodziny, w tym dziecka z niepełnosprawnością i jego rodziny			
EFEKTY UCZENIA			
Lp.	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia o charakterze zawodowym PRK ¹³	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego PRK ¹⁴	Wiedza
1	P7Z_WO	P7S_WK	ma uporządkowaną wiedzę na temat instytucjonalnego systemu wsparcia dziecka i rodziny, potrafi

¹³ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8

¹⁴ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego – poziomy 6–8 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji

			scharakteryzować działalność instytucji pomagających rodzinie w zaspokajaniu podstawowych potrzeb dziecka i rodziny, zna kluczowe instytucje i ich role w procesie zintegrowanego systemu wspierania rodziny
2	P7Z_WZ	P7S_WK	ma uporządkowaną wiedzę z zakresu teorii kryzysu i interwencji kryzysowej , zna etapy, fazy kryzysu i ich charakterystykę
3	P6Z_WT	P7S_WG	zna i rozumie zagadnienie niepełnosprawności i zagadnienie zagrożenia niepełnosprawnością, etiopatogenezę zaburzeń i nieprawidłowości rozwojowych
4	P7Z_WZ	P7S_WK	zna i rozumie podstawy wykluczenia społecznego i marginalizacji rodzin i dzieci
5	P7Z_WZ	P7S_WK	definiuje podstawowe pojęcia z zakresu teorii przywiązania, zna i rozumie mechanizmy zaburzeń więzi, ma podstawową, uporządkowaną wiedzę z teorii przywiązania i jej zastosowania w pracy z dzieckiem i rodziną
			Umiejętności
1	P7Z_UU	P7S_UU	potrafi ukierunkować działania rodziców/prawnych opiekunów w kontekście korzystania z przysługujących im praw, uprawnień i obowiązków
2	P7Z_UN	P7S_UW	potrafi dopasować specjalistyczne formy pomocy i wsparcia systemowego do obszaru potrzeb i problemów rodziny i właściwie ukierunkować działania związane z uzyskaniem wsparcia
3	P7Z_UO	P7S_UO	potrafi współtworzyć środowisko wsparcia rodziny w pokonywaniu problemów wychowawczych i opiekuńczych, współpracować ze specjalistami w zakresie projektowania i udzielania kompleksowego wsparcia rodzinie
			Kompetencje społeczne
1	P7Z_KP	P7S_KK	jest gotów do ciągłego pogłębiania swojej wiedzy i umiejętności w procesie wspierania rodziny w

			rozwiązywaniu jej problemów, w tym w zakresie przestrzegania zasad obowiązujących w procesie konsultacji i poradnictwa w zakresie rozwiązywania problemów rodzinnych
2	P7Z_KW	P7S_KO	jest gotów do współpracy w interdyscyplinarnym gronie specjalistów celem wypracowania najlepszych rozwiązań związanych ze wsparciem rodziny

TREŚCI PROGRAMOWE:

1. System wsparcia rodziny w Polsce, charakterystyka, obszary, zakres (wspieranie rodziny, wspieranie rodzicielstwa zastępczego, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie).
2. Gminna i powiat w systemie wsparcia dziecka i rodziny (zadania, sposoby pracy z rodziną i dzieckiem).
3. Instytucje zintegrowanego wsparcia społecznego, ich rola i zadania (regionalne ośrodki polityki społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, domy pomocy społecznej, placówki specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego, ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej).
4. Specjalistyczne formy pomocy i wsparcia rodziny (np.: mieszkania chronione, jednostki specjalistyczne poradnictwa rodzinnego, ośrodki interwencji kryzysowej, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego), zakres działań i świadczonych usług (pomoc prawna, pomoc psychologiczna, poradnictwo rodzinne).
5. Programy wsparcia rodziny, obszary, charakterystyka, np.: „Rodzina 500+”; świadczenia rodzinne pieniężne dla rodzin z dziećmi na utrzymaniu i opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów, Karta Dużej Rodziny, system opieki dla dzieci do 3 roku życia, wczesne wspomaganie rozwoju dzieci do 6 roku życia.
6. Teoria kryzysu, fazy i ich charakterystyka.
7. Interwencja kryzysowa w rodzinie. Pojęcie interwencji kryzysowej; typowe sytuacje krytyczne wymagające interwencji na rzecz rodziny: zmiana struktury rodziny, wyczerpanie zasobów rodziny, niski poziom regeneracyjny rodziny, niewystarczające wsparcie w naturalnym środowisku, wydarzenia kryzysowe, brak/niewystarczające kompetencje radzenia sobie rodziny w sytuacjach trudnych, problemowych, nieadaptacyjne sposoby przystosowania się do sytuacji krytycznej.

8. Problematyka wykluczenia i marginalizacji w kontekście funkcjonowania dzieci i rodzin.
9. Rozwój prawidłowy a rozwój zakłócony dziecka - czynniki warunkujące rozwój dziecka (czynniki rozwoju, środowisko wychowawcze dziecka).

PROPONOWANA LITERATURA

Literatura obowiązkowa:

1. 1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm., stan prawny na dzień 13.12.2021)
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.; Dz.U.2021.1249)
4. Bowlby J., *Przywiązanie*, WN PWN, Warszawa 2021
5. Nowak B. M, *Rodzina w kryzysie. Studium resocjalizacyjne*, WN PWN, Warszawa 2021

Literatura uzupełniająca:

1. Szlendak T., *Socjologia rodziny. Ewolucja, historia, zróżnicowanie*, WN PWN, Warszawa 2011
2. Kaczmarek M., *Pomoc i interwencja w rodzinie, czyli co każdy pracujący z dzieckiem i rodziną wiedzieć powinien*, Warszawa : Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, 2011.
3. Greenstone J. L., Leviton S. C. *Interwencja kryzysowa*, przekł. Monika Gajdzińska. – Gdańsk: GWP, 2004.
4. Taylor C., *Zaburzenia przywiązania u dzieci i młodzieży. Poradnik dla terapeutów, opiekunów i pedagogów*, Gdańsk: GWP Profesjonalne, 2020

METODY KSZTAŁCENIA

Wykład interaktywny, wykład dyskusyjny

FORMA ZALICZENIA: test wiedzy/projekt

Zaliczenie w formie ustnej – odpowiedzi na pytania prowadzącego/Projekt – praca grupowa.

4.5. Moduł: Ocena funkcjonalna możliwości i potrzeb dziecka i rodziny

Liczba godzin: 30

Moduł: Ocena funkcjonalna możliwości i potrzeb dziecka i rodziny			
EFEKTY UCZENIA			
Lp.	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia o charakterze zawodowym PRK ¹⁵	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego PRK ¹⁶	Wiedza
1	P7Z_WO	P7S_WK	ma uporządkowaną wiedzę na temat klasyfikacji ICD, DSM i ICF w zakresie oceny możliwości i potrzeb dziecka i rodziny.
2	P7Z_WZ	P7S_WK	Zna i rozumie teoretyczne podstawy oceny funkcjonalnej, pojęcie, cele i cechy oceny funkcjonalnej dziecka i rodziny.
3	P7Z_WZ	P7S_WK	definiuje podstawowe pojęcia z zakresu diagnozy w obszarze edukacji
			Umiejętności
1	P7Z_UU	P7S_UU	potrafi praktycznie zastosować ICF w ocenie funkcjonalnej dziecka oraz w zakresie planowania wsparcia terapeutycznego i środowiskowego
2	P7Z_UO	P7S_UO	potrafi współtworzyć wielospecjalistyczną ocenę funkcjonalną dzieci z zaburzeniami neurorozwojowymi.
3	P7Z_UN	P7S_UW	potrafi wybrać i zastosować właściwe rozwiązania wynikające z profilu funkcjonalnego dziecka i rodziny
			Kompetencje społeczne

¹⁵ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8

¹⁶ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego – poziomy 6–8 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji

1	P7Z_KP	P7S_KK	jest gotów do ciągłego pogłębiania swojej wiedzy i umiejętności w procesie oceny funkcjonalnej możliwości i potrzeb dziecka i rodziny
2	P7Z_KO	P7S_KO	Przestrzega zasad etyki zawodowej, w sposób profesjonalny, poszukuje optymalnych rozwiązań w procesie oceny funkcjonalnej możliwości i potrzeb dziecka i rodziny

TREŚCI PROGRAMOWE:

1. Klasyfikacje ICD, DSM i ICF w procesie oceny możliwości i potrzeb dziecka i rodziny.
2. Praktyczne zastosowanie ICF w ocenie funkcjonalnej dziecka i planowaniu wsparcia terapeutycznego i środowiskowego.
3. Teoretyczne podstawy oceny funkcjonalnej. Pojęcie, cele i cechy oceny funkcjonalnej. Zasady konstruowania narzędzi diagnostycznych do oceny funkcjonalnej - arkusze obserwacji, zadania diagnostyczne.
4. Dziecko z zaburzeniami neurorozwojowymi, zaburzeniami emocji i zachowania – profil funkcjonalny dziecka, z zastosowaniem kryteriów diagnostycznych klasyfikacji DSM-5, DC-03R, ICF.
5. Wielospecjalistyczna ocena funkcjonalna dzieci z zaburzeniami neurorozwojowymi, w tym z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, zaburzeniami komunikacji, zaburzeniami emocji i zachowania. Profil funkcjonalny dziecka i rodziny.
6. Pielęgnacja niemowląt i dzieci.
7. Narzędzia diagnostyczne oraz procedura badań.
8. Współpraca w zespole transdyscyplinarnym.

PROPONOWANA LITERATURA

Literatura obowiązkowa:

1. ICF – Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia, WHO, http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42407/9241545429_pol.pdf
International Classification of Functioning, Disability and Health, World Health Organization, Geneva 2007.
2. Krakowiak K. (red.), Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2017.
3. Krasowicz-Kupis, Wiejak K, Filipiak M., Gruszczyńska K., Diagnoza psychologiczna

dla potrzeb edukacji. Harmonia Universalis, Gdańsk, 2019.

4. Domagała-Zyśk E., Knopik T., Oszwa U., Znaczenie diagnozy funkcjonalnej w edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, "Roczniki Pedagogiczne", t. 10 (46), nr 3/2018.

Literatura uzupełniająca:

5. Brzezińska A., Jabłoński S., Ziółkowska B., Specyficzne i specjalne potrzeby edukacyjne, "Edukacja", 127/2014, s. 37-52.
6. Morrison J., Flegel K., Wywiad diagnostyczny z dziećmi i młodzieżą. Rozpoznanie zgodne z DSM-5, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2018.

METODY KSZTAŁCENIA

Wykład interaktywny, konwersatorium

FORMA ZALICZENIA: projekt

Projekt – praca grupowa/praca indywidualna.

4.6. Moduł: Proces wspierania rodziny w zakresie wychowania i opieki, w tym dziecka z niepełnosprawnością

Liczba godzin: 50

Moduł: Proces wspierania rodziny w zakresie wychowania i opieki, w tym dziecka z niepełnosprawnością

EFEKTY UCZENIA

Lp.	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia o charakterze zawodowym PRK ¹⁷	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych	Wiedza

¹⁷ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8

		w ramach szkolnictwa wyższego PRK ¹⁸	
1	P7Z_WO	P7S_WK	ma uporządkowaną wiedzę na temat procesu wspierania rodziny w aspekcie wychowania i opieki; zna potrzeby rodzin dzieci z niepełnosprawnością oraz główne obszary wsparcia
2	P7Z_WZ	P7S_WK	ma uporządkowaną wiedzę z zakresu regulacji prawnych dotyczących programów wsparcia dziecka i rodziny;
3	P6Z_WT	P7S_WG	zna i rozumie obszary diagnozy funkcjonalnej a także etapy konstruowania indywidualnych planów wsparcia dziecka i rodziny.
4	P7Z_WZ	P7S_WK	zna i rozumie istotę pomocy w funkcjonowaniu rodziny w środowisku lokalnym a także współpracę doradcy z rodzinami oraz służbami wspierającymi rodzinę
			Umiejętności
1	P7Z_UI	P7S_UW	potrafi identyfikować i rozwijać zasoby środowiska pozarodzinnego dzieci i uczniów, a także gromadzić i upowszechniać informacje o podmiotach funkcjonujących w lokalnej sieci wsparcia,
2	P7Z_UO	P7S_UO	potrafi wyodrębnić i opracować etapy konstruowania indywidualnych planów wsparcia dziecka i rodziny
3	P7Z_UU	P7S_UU	potrafi ocenić efektywność podjętych działań w kontekście konceptualizacji problemu i założeń przyjętych w kontekście skoordynowanego planu wsparcia i rodziny
			Kompetencje społeczne
1	P7Z_KP	P7S_KK	jest gotów do przestrzegania zasad obowiązujących w zakresie identyfikacji i rozwijania zasobów środowiska rodzinnego i pozarodzinnego; aktywności w podejmowaniu indywidualnych i zespołowych działań w zakresie tworzenia indywidualnych programów wsparcia.
2	P7Z_KO	P7S_KO	jest gotów do współpracy w interdyscyplinarnym gronie specjalistów celem wypracowania najlepszych rozwiązań w kontekście skoordynowanego planu wsparcia dziecka i

¹⁸ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego – poziomy 6–8 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji

TREŚCI PROGRAMOWE:

1. Proces wspierania rodziny w aspekcie wychowania i opieki – potrzeby rodzin dzieci z niepełnosprawnością; główne obszary wsparcia.
2. Regulacje prawne dotyczące konstruowania programów wsparcia dziecka i rodziny.
3. Identyfikacja i rozwijanie zasobów środowiska pozarodzinnego dzieci i uczniów, w tym gromadzenie i upowszechnianie informacji o podmiotach funkcjonujących w lokalnej sieci wsparcia,
4. Obszary diagnozy funkcjonalnej dla tworzenia indywidualnych planów wsparcia dziecka i rodziny.
5. Warsztat interpersonalny
6. Etapy konstruowania indywidualnych planów wsparcia dziecka i rodziny.
7. Etap identyfikacji potrzeb i możliwości rozwojowych dziecka i rodziny.
8. Etap oceny potrzeb i możliwości dziecka i rodziny.
9. Etap konceptualizacji planu wsparcia dziecka i rodziny.
10. Etap ewaluacji planu wsparcia.
11. Studia przypadków - analiza oceny potrzeb i możliwości dziecka oraz opracowanie na ich podstawie wsparcia dziecka i rodziny.
12. Ocena efektywność podjętych działań w kontekście konceptualizacji problemu i założeń przyjętych w kontekście skoordynowanego planu wsparcia dziecka i rodziny. Pomoc w funkcjonowaniu rodziny w środowisku lokalnym, współpraca doradcy z rodzinami oraz służbami wspierającymi rodzinę.

PROPONOWANA LITERATURA**Literatura obowiązkowa:**

1. Kołakowski A., Pisula A., Sposób na trudne dziecko. Przyjazna terapia poznawczo-behawioralna, GWP Sopot, 2011.
2. Dunajska A., Metody pracy z dzieckiem i rodziną, VD, Warszawa 2013
3. Kleniewska I., Formy prawne pomocy osobom niepełnosprawnym, [w] Kwak A., Wyrwich –Hejduk, E. (red.), W kręgu zagadnień pracy socjalnej, Wydawnictwo APS, Warszawa 2011, s. 99-116

Literatura uzupełniająca:

1. Sędzicki M., (red.) Rodzina i dziecko. Wybrane elementy wsparcia (red.), APS, Warszawa 2012.
2. Sędzicki M., Dysfunkcjonalność dziecka pozbawionego opieki rodziców – przegląd stanowisk, [w:] Nie w pełni sprawni, red. Piekł-Brodzka D.M., Warszawa 2008/2009.
3. Krajewska B., Instytucje wsparcia dziecka i rodziny, Wydawnictwo Impuls, Kraków 2010
4. Olech A., Kaźmierczak T., Pomoc społeczna samotnym matkom. Droga do samodzielności czy instytucjonalizacja niesamodzielności, [w:] Rymsza M. (red.), Samotne macierzyństwo i polityka społeczna, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2001, s. 377-403
5. Krasiejko I., Nowa rola asystenta rodziny [w:] Trawkowska D. (red.), Pomoc Społeczna wobec rodzin. Interdyscyplinarne rozważania o publicznej trosce o dziecko i rodzinę, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011, s. 261-289

METODY KSZTAŁCENIA

Wykład interaktywny, wykład dyskusyjny, konwersatorium

FORMA ZALICZENIA: test wiedzy/projekt

Zaliczenie w formie pisemnej/Projekt – praca grupowa.

4.7. Moduł: Współpraca z rodzicami i specjalistami w procesie wspierania dziecka i rodziny

Liczba godzin: 50

Moduł: Współpraca z rodzicami i specjalistami w procesie wspierania dziecka i rodziny

EFEKTY UCZENIA

Lp.	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia o charakterze	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia typowych dla	Wiedza

	zawodowym PRK ¹⁹	kwalfikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego PRK ²⁰	
1	P7Z_WZ	P7S_WK	zna koncepcje adaptacji rodziny w kontekście kryzysu: kompetencji rodzinnych, zaburzeń struktury rodziny, pojawienia się niepełnosprawności, choroby przewlekłej, zaburzeń zachowania i emocji lub zagrożenia niepełnosprawnością dziecka.
2	P6Z_WT	P7S_WG	zna uwarunkowania specyfiki pracy z dzieckiem/ucznem i jego rodziną w kontekście ujawnianych trudności i problemów rozwojowych i/lub w zakresie funkcjonowania społecznego, rówieśniczego; zna założenia i metody wspierania rodziny tego dziecka w całym cyklu jego życia;
3	P7Z_WO	P7S_WK	zna i rozumie uwarunkowania budowania środowiska współpracy ze specjalistami, np. w zakresie WWR, nauczycielami, pedagogami szkolnymi, psychologami, pracownikami socjalnymi, pracownikami ochrony zdrowia oraz ich konsekwencje dla skutecznego rozwiązywania problemów i trudności ujawnianych przez dziecko/ucznia i rodzinę dziecka
			Umiejętności
1	P7Z_UO	P7S_UO	potrafi poddać analizie zachowania, procesy i zjawiska dotyczące psychospołecznych potrzeb dzieci (w tym z niepełnosprawnością, zaburzeniami zachowania i emocji) i członków ich rodzin

¹⁹ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8

²⁰ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego – poziomy 6–8 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji

2	P7Z_UI	P7S_UW	potrafi ocenić potrzeby rodziny w zakresie wsparcia działalności opiekuńczej, wychowawczej, resocjalizacyjnej, terapeutycznej i je monitorować
3	P7Z_UN	P7S_UW	potrafi dokonać oceny związanej z obszarami wsparcia udzielanego dziecku i rodzinie przez specjalistów (np. nauczycieli, pedagogów, pedagogów szkolnych, psychologów); instytucje wspierające, w kontekście ich efektywności oraz je modyfikować
4	P7Z_UU	P7S_UK	potrafi współpracować ze specjalistami i instytucjami w projektowaniu indywidualizowanych planów pomocy w ramach wsparcia systemowego
			Kompetencje społeczne
1	P7Z_KO	P7S_KO	jest gotów do przestrzegania zasad etyki w pracy z dzieckiem/ucznem, rodziną dziecka
2	P7Z_KW	P7S_KO	jest gotów do tworzenia i utrzymywania właściwych relacji w ramach zespołów interdyscyplinarnych działających na rzecz wspierania dziecka i rodziny
TREŚCI PROGRAMOWE:			
1. Modele rodziny, postawy rodzicielskie, style wychowania w rodzinie, adaptacja rodziny do niepełnosprawności dziecka. 2. Funkcjonowanie psychospołeczne dzieci z niepełnosprawnością, zaburzeniami zakłócenia rozwoju. Charakterystyka funkcjonalna a rodzaj zaburzeń, zakłóceń w rozwoju, z głównym ukierunkowaniem na funkcjonowanie szkolne i wiek szkolny dziecka. 3. Potrzeby rodzin dzieci z niepełnosprawnością: psychologiczne, socjalno-bytowe, związane z edukacją dziecka. Główne obszary wsparcia w perspektywie rodziców/prawnych opiekunów. 4. Modele wsparcia społecznego: model efektu głównego, model buforowy, funkcjonalny, psychospołeczny, behawioralny, poznawczy, równowagi, pracy grupowej, systemowy. Wsparcie spostrzegane a wsparcie otrzymywane. Wsparcie emocjonalne, poznawcze,			

instrumentalne, materialne, duchowe. Wsparcie naturalne i sformalizowane.

5. Relacje w grupie rówieśniczej w grupie zróżnicowanej jako obszar wsparcia dziecka i rodziny i obszar współpracy doradcy rodziny, rodziców/prawnych opiekunów, nauczycieli oraz innych specjalistów.
6. Izolacja rówieśnicza dzieci/uczniów z niepełnosprawnością, agresja rówieśnicza, dręczenie szkolne jako obszary koniecznego wsparcia dziecka i obszar współpracy z rodzicami i nauczycielami w zakresie doradztwa rodzinnego.
7. Budowanie środowiska wspierającego. Budowanie zespołu, zadania, role, komunikacja, style komunikacji. Zasady porządkujące i organizacyjne.
8. Teorie konfliktu w psychologii społecznej, kluczowe pojęcia w obszarze teorii konfliktu, źródła i przyczyny konfliktów. Dynamika i fazy konfliktów. Proces powstawania i rozwijania się konfliktu. Dysonans poznawczy a konflikt.
9. Projektowanie planu działań w ramach współpracy z dzieckiem i rodziną.

PROPONOWANA LITERATURA

Literatura obowiązkowa:

1. Plopa M., Psychologia rodziny. Teoria i badania, OW Impuls, Kraków 2019
2. Brągiel J., Janke A., Pedagogika rodziny. Obszary i panorama problematyki, Toruń 2000
3. Sęk H., Cieślak R., (red.), Wsparcie społeczne. Stres i zdrowie, WN PWN Warszawa 2005
4. Obuchowska I., (red.) Dziecko niepełnosprawne w rodzinie, Warszawa 1999

Literatura uzupełniająca:

5. Bodanko A., Kowolik P., Konflikty w świetle teorii psychologicznych, Nauczyciel i szkoła 3-4 (36-37), 2007, 81-98
[https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Nauczyciel_i_Szkola/Nauczyciel_i_Szkola-r2007-t3_4_\(36_37\)/Nauczyciel_i_Szkola-r2007-t3_4_\(36_37\)-s81-98/Nauczyciel_i_Szkola-r2007-t3_4_\(36_37\)-s81-98.pdf](https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Nauczyciel_i_Szkola/Nauczyciel_i_Szkola-r2007-t3_4_(36_37)/Nauczyciel_i_Szkola-r2007-t3_4_(36_37)-s81-98/Nauczyciel_i_Szkola-r2007-t3_4_(36_37)-s81-98.pdf) [dostęp: 14.12.2021]
6. Ścigaj P. Psychologiczne podstawy konfliktów społecznych: wokół dyspozycyjnych i sytuacyjnych mechanizmów wrogości, Wrocławskie Studia Politologiczne 22/2017 DOI: 10.19195/1643-0328.22.8
7. Kofta M., Bilewicz M., (red.), Wobec obcych. Zagrożenia psychologiczne a stosunki międzyludzkie, WN PWN, Warszawa 2011

8. Paszkiewicz A., Trudne sytuacje w klasie szkolnej: identyfikacja, propozycje rozwiązań, Difin, Warszawa 2019
METODY KSZTAŁCENIA
Wykład dyskusyjny, multimedialny, konwersatorium
FORMA ZALICZENIA: test wiedzy/projekt
Zaliczenie w formie ustnej – odpowiedzi na pytania prowadzącego/Projekt – praca grupowa.

4.8. Moduł: Praktyki w zakresie doradztwa

Liczba godzin: 50

Moduł: Praktyki w zakresie doradztwa			
EFEKTY UCZENIA			
Lp.	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia o charakterze zawodowym PRK ²¹	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego PRK ²²	Wiedza
1	P6Z_WT	P7S_WG	ma uporządkowaną wiedzę na temat funkcjonowania instytucji i specjalistów z obszaru wsparcia rodziny, dziecka i ucznia w odniesieniu do konkretnych możliwości formalno-prawnych

²¹ Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8

²² Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego – poziomy 6–8 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji

2	P7Z_WZ	P7S_WK	ma uporządkowaną wiedzę z zakresu etyki postępowania doradczego z uwzględnieniem ustawy o ochronie danych osobowych
3	P7Z_WZ	P7S_WK	zna i rozumie zadania instytucji opieki, wychowania i kształcenia, pomocy społecznej, kurateli sądowej, pomocy psychologiczno-pedagogicznej
			Umiejętności
1	P7Z_UU	P7S_UU	potrafi posługiwać się wiedzą i umiejętnościami doradczymi w kontekście projektowania wsparcia dla rodzin, dzieci, uczniów w odniesieniu do przysługujących im praw, uprawnień i obowiązków
2	P7Z_UN	P7S_UW	potrafi dopasować procedury wsparcia do obszaru potrzeb i problemów rodziny, dziecka, ucznia
3	P7Z_UI	P7S_UW	potrafi monitorować rozwój obszaru wsparcia rodzin wychowujących dzieci we współpracy z innymi
			Kompetencje społeczne
1	P7Z_KP	P7S_KK	jest gotów do ciągłego pogłębiania swojej wiedzy i umiejętności wsparcia doradczego w procesie współpracy z rodziną
2	P7Z_KW	P7S_KO	jest gotów do współpracy w interdyscyplinarnym gronie specjalistów celem maksymalnego wykorzystania możliwości wsparcia rodziny, dziecka i ucznia
TREŚCI PROGRAMOWE:			
1. Nabywanie wiedzy i umiejętności związanych z kuratelą rodzinną w kontekście współpracy zespołu specjalistów (10 godzin) 2. Poznanie metod pracy powiatowych i gminnych centrów pomocy (20 godzin) 3. Poznanie zadań i obszarów pracy poradni psychologiczno-pedagogicznych; opracowanie			

studium przypadku (rozpoznanie potrzeb dziecka, ucznia i jego rodziny; planowanie wsparcia; plan monitoringu realizacji działań doradczych) (20 godzin).

METODY KSZTAŁCENIA

Obserwacja uczestnicząca, studium przypadku

FORMA ZALICZENIA: portfolio (notatki z obserwacji i wywiadów, studium przypadku)